

Za gospodarje

Maribor, dne 18. marca 1936.

Kmetje skupaj!

(Iz seje krajevnega odbora JRZ v št. Ilju pri Velenju.)

Na dnevnem redu je bila edina točka: Gospodarska kriza našega kmeta in od-pomoč. Po izčrpnem predsedniškem poro-čilu so bile soglasno odobrene naslednje vodilne misli poročila:

Nehajmo tarnati o krizi, zakaj to ne vodi iz krize, ampak v krizo. Zahtevaj-mo pri vsaki seji in pri vsakem zborova-nju kmetijsko zbornico. Dokler te nima-mo, pomagajmo vsi, da z združenimi moč-mi dvignemo svoje gospodarsko stanje. Glavne panoge našega gospodarstva so: živinoreja, les in vinogradništvo. Les v našem okolišu ne pride toliko v poštev, ozirajmo se torej bolj na živinorejo in na vinogradništvo.

Za dvig živinskih cen so naše zahteve: Naš več let stari ideal je in ostane pro-daja klavne živine združnim potom za vojaštvo, za državne in druge zavode, n. pr. bolnice itd. Takoj naj se vzpostavijo stalni odbori ali stalne komisije najmanj petero mož, razumnih in poštenih, ki bo-do določali primerne cene živini, kakor za sejme, tako za domačo prodajo. Nadzo-rujejo naj tudi tehtnice v bližini sejmov ob sejmskih dneh. Nehati se morajo go-ljufivi triki kupcev, n. pr. da kupijo ži-vino v začetku sejma, tehtajo pa jo nekaj popoldan, da živina stoji ure in ure na sejmiščih v škodo lastnika. Kupci-mesarji naj imajo legitimacije svoje stanovske zadruge, drugi kupci pa potrdila, s kate-rimi dokažejo svoje ime in bivališče. Če mora vedeti kupec za ime prodajalca, naj tudi prodajalec pozna kupca. Če se last-niki živine iz drugih banovin ne podvr-žejo zahtevam komisije, naj se jim sej-mišče zabrani. Če se žival proda v hlevu, naj volja načelo, da se tehta na najbližji tehtnici. Vsaka župnija in vsak večji oko-liš naj ima svojo tehtnico za živino, če ni blizu mestne tehtnice. Zadostuje večja in močnejša decimalka, ki dvigne do 800 kg,

in se žival ogradi s štirimi drogi, da se še ganiti ne more. Od ene strani stopi žival na tehtnico, na nasprotni jo zapusti. Za tako tehtnico stroški niso previsoki, po-trebuje se tudi majhna utica. V slučajih, če oblasti zaplenijo živino za zaostale dav-ke ali za druge dolgove, naj se postavi živina za prodajo na sejm, da se ne pro-daja pod roko v škodo države in lastni-ka. V srezih, kjer je več sodnih okrajev, naj bo za vsak sodni okraj nastavljen ži-vinozdravnik. Na vsak način naj se zni-žajo stroški za cepljenje svinj. Mislimo na to, kako bi upeljali in uredili nekakš-no posredovalnico vsaj za nakup in pro-dajo plemenske živine med kmečkim ljud-stvom. V vsaki župniji je skoraj že kakš-na kmetijska zadruga, če ni, pa gotovo prosvetno društvo. Naj prevzame trud, da bodo odgovarjala na tozadevna vpraša-nja, kmetje pa naj naznanijo, kadar pač imajo na prodaj plemensko živino.

Za dvig vinskih cen naj velja: V vseh gostilnah, katere posečamo, zahtevajmo vino domačega pridelka. Gostilničar naj ima od producenta lastnoročno potrdilo, da lahko vsak čas dokaže, odkod je vino. Za živino je potreben živinski potni list, za vino zahtevajmo potrdilo pristnosti. Odklanjati je vsako tuje vino, dokler ni dokazano, da je pridelek iz naših vinogra-dov prodan. Prepoved prodaje izabele se naj ukine tam, kjer konzumenti izabelo zahtevajo. Gostilne so za ljudi in zavoljo ljudi in če se prodajajo nepregledne mno-žine narejenega vina, zakaj bi se ne sme-la pristna pijača, če ljudje to želijo. Od-klanjamo pa vina iz kleti vinskih vele-trgovin, ki so prava in največja nesreča za naša vina. Izogibajmo se tudi gostiln mesarjev, kateri bodo tlačili cene naše ži-vine še naprej!

Končno zahtevajmo od časnikov, ki jih naročamo, naj podpirajo naše stremljenje. Od državnih in avtonomnih oblasti pa pričakujemo, da nam gredo povsod na roko.

Za sklep pa besedo vsem tovarišem kmetom: vselej in povsod naj zavlada zopet stara kmečka poštenost, naj bo pri prodaji ali pri kupčiji! Kakor zahtevamo brezpogojno poštenost od drugih, pokažimo jo tudi mi sami! Kmečka poštena beseda in udar v desnico naj velja povsod toliko, kakor na sodišču ali pri notarju overovljen podpis in pogodba. S tem bomo utrdili svoj ugled in če je kje trpel, ga bomo zopet vzpostavili. Krepko dvignimo svojo zeleno zastavo! Naj nam bo znak probujene kmečke zavesti, kmečkega občestva, kmečke medsebojne pomoči! — Kmetje skupaj!

J. Dolinšek, Kamnica.

Naš sosed Blaž — kmetski vzor.

Drevo, ki ne rodi dober sad,
bo posekano in v ogenj vrženo!

Naš Blaž je našel posajeno na kupljenem posestvu med dobrimi tudi precej drevesc slabih sort. Njih vrednost je najbolj spoznal jeseni pri prodaji sadja. V tistih časih sadna kupčija še ni bila tako razvita kot danes, vendar se je vse boljše sadje lahko prodalo trgovcu v bližnjem trgu, ki ga je pošiljal na Češko. V nedeljo je pred cerkvijo naznanil občinski sluga, da bo trgovec ta in ta dan kupoval sadje iz tega okoliša. Cela vrsta voz je stala na ta dan pred njegovim skladiščem, trgovec pa je šel od voza do voza in se pogodil za pridelek. Vsakemu sadjarju pa je tudi napravil primerno pridigo, ga pohvalil ali pograjal, kakor je pač bilo potrebno. Blaž, ki je tudi prišel s svojim sadjem, je bil povsod poleg in vlek na ušesa. Dobro si je zapomnil pohvaljene sadjarje ter že kar tedaj izprosil cepiče za pomlad.

Začetkom marca je že bil pri drevju, ki ga je nameraval precepiti. Izbral je samo zdrava in rastna drevesca neprimernih, posebno sladkih sort. Ogledal si je drevo od vseh strani ter presodil, kje bi bilo najbolj primerno mesto za precepljenje. Tam, kjer so bile veje pri mlajšem drevju v premeru okoli 5 cm debele, je previdno odžagal kakih 20 cm nad meatom, kjer je hotel vstaviti cepiče. Vse mlajše in krajše veje in vejice pod tem mestom je pa le pustil na miru, da se drevo ne bo zadušilo v lastnem soku.

V gozdu je nabral pozimi par kg smrekove smole, ki jo je razstopil v slabi po-

sodi in posnel nesnago. Pridejal je par žlic lanenega olja in košček čebelnega voska ter pustil, da se je smola malo ohladila, bila pa vendar še tekoča. Previdno je prlil na kg smole okoli četrta litra špirita ter dobro premešal in napolnil v večjo škaflo, ki jo je dobil že poprej pri trgovcu, ko je kupoval rafijo. Cepilni nož si je lepo nabrusil in shranil ter uporabljal edino za cepitev. Tekom zime narezane cepiče je shranil v vrtni gredi za hišo tako, da je vtaknil spodnje konce kakih 5 cm v zemljo.

Odločil se je, da bo uporabil najbolj enostaven način, cepljenje za kožo. Že koncem marca je tisto leto nastopila muževnost in Blaž je z lestvo ter z vsemi potrebščinami šel na delo. Še enkrat je previdno odžagal 10 do 20 cm od vsake veje, da bo tako rana popolnoma sveža. Cepiti je začel od zgoraj navzdol, ker bi sicer v obratnem slučaju lahko lomil spodnje cepiče. Rob rane je skrbno zgladil, nastavlil nož in ga pritisnil do lesu, krenil ga v stran in skorja je lepo odstopila. Cepiče, ki jih je poprej opral, je nosil seboj z vsem drugim orodjem v mali ročni košarici ter jo je obesil na vejo. Najprvo je cepiču napravil spodaj dolgo gladko rez, zgoraj je pa prirezal tik nad tretjim zdravim očesom ter ga potisnil za skorjo tako daleč, da je še malo cepičeve odrezane ploskve gledalo črez rob rane in se tako pozneje lepo skupaj zarastlo. Dva ali tri cepiče je vtaknil Blaž v vsako vejo, da bo tako uspeh bolj gotov. Prav trdo je povezal z rafijo ter končno zamazal celo rano tako dobro, da ni mogla vlaga in ne zrak do ranjenih delov. Tudi zgornjo odrezano ploskev je zamazal tako pri veji kot pri cepiču. Skrbno se je pa pri tem varoval, da ni prišel s prsti v dotik s smolo ter mazal le s primerno treščico, kajti smolnati prsti so sila nerodni.

Končno je k drevesu pristavil še dolg drog, kateremu je počrez zabil kako meter dolgo letvo, da bodo težje ptice sedale na ta drog in ne na cepiče ter jih lomile.

Ljudski pravnik.

K. M. O. Amnestija od 1. 12. 1935 m dana za telesne poškodbe, glede katerih do 1. 12. 1935 še ni bila izrečena sodba.

J. H. L. Glasom pravilnika za izvrševanje dimnikarskega obrta sme vse ku-

rilne naprave in dimne odvođe ometati samo upravičeni dimnikar, ki mora opravljati dimnikarske posle osebno ali po zakonito postavljenem poslovođji. Ometanje se ima vršiti vsaka dva meseca, ako se kurilne naprave stalno uporabljajo. Odprta ognjišča in odprti dimniki pa se ometajo vsake tri mesece. Po členu 5 citiranega pravilnika se ne sme dimnikarju braniti, da ob določenem času ometa, niti se ne sme pri delu ovirati. Izjem ni. Nič ne pomaga, ako znate tudi sami ometati svoj dimnik, tudi ne, da je sosedovo poslopje 100, odnosno 250 m oddaljeno od Vašega. Sresko načelstvo bi Vas smelo kaznovati ob zoperstavljanju.

Razveljavljenje dogovora o dajatvi prevžitka. J. K. — Pokojni oče Vam je z oporoko zapustil posestvo. Brat je v zapuščinskem postopanju zahteval cenitev, najbrž v svrhu določitve nujnega deleža, ali pa, da se zavežete dajati mu prevžitek. Ker ste sprejeli slednjo obvezo, se je ne morete samovoljno, odnosno brez pristanka brata rešiti, zlasti, ker ste vrednost zapuščine sigurno poznali. Zatorej mu le pravočasno dajajte, kar ste mu dolžni, da si prihranite vsaj stroške prisilne izterjave.

Ureditve meja. L. V. — Vsakdo lahko predlaga, naj mu sodišče mejo med njegovim in njegovega sosedu zemljiščem obnovi ali popravi. Pogoji je, da so mejniki tako poškodovani, da bi utegnili postati povsem nespoznavni, ali da mej v obče ni mogoče več spoznati, ali da so sporne. Ako nasprotnik k odrejenemu naroku ne pride, se postopek vendarle izvede in izda odločba. Ako prometna vrednost mejnega prostora ne presega 500 D, se močnejša pravica sme dokazovati samo v postopku o ureditvi meja. Ako obe stranki pristaneta, se v tem postopku dokazuje tudi močnejša pravica do več kot 500 Din vrednega mejnega prostora. Ako pa stranki ne pristaneta, je potrebna pravda; tožbo se pa mora vložiti najkasneje v treh mesecih od dne pravomočnosti odločbe, izdane v postopku o ureditvi meja.

V postopku (nespornem) o ureditvi meja se določa meja, kolikor ni dokazana močnejša pravica, po zadnji mirni posesti; če se pa ta posest ne da ugotoviti, se sporni mejni prostor razdeli po pravični oceni sodišča. — Stroške postopka

trpe stranke po meri svojih meja. Tisti, ki je predlagal ureditev meja, trpi sam stroške postopka, če razprava pokaže, da obnovitev ali poprava meja ni bila potrebna, ker meja ni bila sporna, ali je bila zadosti spoznavna, ali ker so bili ostali deležniki voljni, da se izvensodno postavijo mejniki. — Kdor si najame v nespornem postopku zastopnika, ga mora v vsakem slučaju sam plačati. Če je bil postopek povzročen z motenjem mirne posesti, sme sodišče izreči, naj trpi stroške postopka docela ali deloma stranka, ki je spor povzročila.

Gozd poleg njive. J. H. L. — Sosed ima poleg Vaše njive gozd in Vam čez mejo viseče vejeve dela škodo na njivi. Po § 422 obč. drž. zakonika sme vsak zemljiški lastnik izruvat korenine tujega drevesa iz svojega sveta in odsekati ali drugače porabiti veje, ki vise v njegov značilni prostor. Pri odsekavanju vej pa je treba paziti, da se ne zagreši motenja posesti sosedu (n. pr. z naslonitvijo lestve na njegovo drevo ali s plezanjem nanj). Kdor vej ne odseka, jih sme drugače porabiti, zlasti prilastiti si na njih visečih sadežev.

Zaznambe na položnicah davčne uprave. St. K. — Posesnik plačuje poleg »običajnega« davka še 100 Din in stoji na položnici, poslani od davčne uprave, napisano, da »za enega otroka 100 Din«. Kaj naj to pomeni, žal ne vemo. Obrniti se morate za pojasnilo na davčno upravo, ki Vam je položnico poslala. Davek na otroke doslej še ne obstoja. Tudi alimentov davčna uprava doslej še ne iztirjava.

Odtirgavanje zarubljenega dela plače. Isti. — Ako delodajalec vzlic temu, da je sprejel od sodišča izvršilni sklep, da je del plače njegovega uslužbenca zarubljen v prid tretje osebe, ne pridrži dotični del plače ter ga ne nakaže tretji osebi-upniku, tedaj mora plačati eventuelno iz lastnega žepa, ako bi uslužbenec službo zapustil in bi službodajalec od prejšnjih plač nič ali premalo pridržal.

Plačilo dolga. I. K. — Oče Vam je posodil 20.000 Din. Nekaj ste mu vrnili v gotovini, del Vam je odpustil kot dedščino, za ostanek 7500 Din pa sta se dogovorila, da ga poravnate na ta način, da boste očeta oskrbovali do smrti, kar ste tudi izpolnili. O vsem sta sklenila celo pismen dogovor pred pričama pri občinskem

tajniku. Oče je čez dve leti umrl, dediči pa zahtevajo sedaj vrnitev vseh 20.000 D. Dediči ne bodo uspeli, kajti Vaš dolg je že plačan na gori opisani način.

Davek na poslovni promet. I. M. — Ste zastopnik Vzajemne zavarovalnice ter so Vam provizije obdavčili z davkom na poslovni promet. Res se ta davek plačuje tudi od osebnih storitev, vendar pa ne od prometa na podstavi zavarovalnih pogodb. Davčna oprostitev radi devetih otrok se tiče vseh neposrednih davkov, torej tudi davka na poslovni promet. Ne zamudite roka za pritožbo zoper prihodnji odmerilni sklep, odnosno plačilni nalog!

Višina obresti. I. Z. — Glasom izročilne pogodbe iz leta 1930 imata izročevalca terjati še 5000 Din. Ne razumemo, kako da so se vknjižile 6% obresti, ako pravite, da je v pogodbi določeno, da je terjatev brezobrestna. Vsekakor brez naknadnega (po pogodbi iz leta 1930) dogovora ne moreta upnika terjati obresti. Ako pa ste se dogovorili ustno na 5% obresti, velja ta dogovor za čas do 23. novembra 1933. Od tedaj naprej jima gredo le 1% obresti, ako ste Vi zaščiten kmet, kajti njuna terjatev ni privilegirana. Glavnico ste dolžan plačati le po načrtu, začenši s 15. novembrom 1936, ko morate plačati prvo anuiteto. Upnika sicer lahko svojo terjatev preje iztožita, a izvršbe ne moreta voditi. — Ker je Vaše posestvo vredno 48 tisoč Din, dolgov pa imate 28.000 Din, lahko prosite za znižanje pri sreskem sodišču, ki Vam bo dalo potrebne informacije, ko izide zadevni pravilnik.

Gospodarska obvestila.

Enodneveni tečaj o ceplejnu vinske trte in o trsničarstvu se vrši v pondeljek, dne 23. marca t. l. na banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Pouk je teoretičen in praktičen ter traja dnevno od 8.—12. in od 14.—18. ure.

Sv. Trojica v Halozah. Gospodarski nadaljevalni tečaj se vrši v šoli Sv. Duh. Obiskuje ga 20 mladeničev. Predava mladenič Marinič, ki je dovršil gospodarsko šolo. Upajmo na uspeh, da se ne bo zastonj denar trošil. Taki tečajji, če so v pravih rokah, so velikega pomena za našo mladino, bistrijo um in blažijo srce.

Združenje jugoslovanskih kmetijskih strokovnjakov ima I. redno letno skupščino, ki se vrši v nedeljo dne 5. aprila t. l.,

v gostilni »Pri zelenem travniku« v Celju. Začetek ob 10. uri dopoldne. V primeru nezadostne udeležbe se preloži letna skupščina za eno uro, ki nato sklepa pravoveljavno brez ozira na število prisotnih članov.

Cene in sejmska poročila

Lep uspeh kmečke samopomoči na mariborskem živinskem sejmu 10. marca. Na živinski sejem v Mariboru 10. marca je bil dogon izredno velik. Kmalu pa so prepoznali, da je bila prignana živina v pretežni večini prekupčevalska, po kakovosti pa zelo slaba. Prekupčevalci so namreč, ko so izvedeli za samoobrambo kmetov, pokupili kolikor mogoče več živine in jo prignali na današnji sejem, da bi zaslužili. Ko je sejmski odbor občutil zahrbtno nakano prekupčevalcev, je s pomočjo obrtne oblasti pregledal prekupčevalce in ugotovil, da jih je bilo med njimi več kakor polovica, ki niso imeli obrtnega dovoljenja in ki niso upravičeni trgovati z živino. Vse te je sejmski odbor izločil in jih prijavil merodajnim oblastem, ki jih bodo občutno kaznovali. Drugi uspeh na sejmu 10. marca je bil v tem, da so bile dosežene višje cene. Kmetje so se držali določenih cen in niso prodajali svoje živine pod ceno. Tako so bile naslednje cene za kg žive teže: voli I. vrste 4 do 4.25, voli II. vrste 3.50 do 3.75, III. vrste 3 do 3.25; bikli I. vrste 3.75 do 4, II. vrste 3 do 3.25; krave I. vrste 3.75 do 4, II. vrste 3 do 3.25, krave za klobase 1.80 do 2.50; telice I. vrste 4 do 4.25, II. vrste 3.25 do 3.50; teleta I. vrste 6.25 do 6.50, II. vrste 5.25 do 5.50, III. vrste pa 4.25 do 4.50 Din.

Razveseljiva sejmska poročila iz Hrvaške. Zelo dobro je bil obiskan živinski sejem v Zagrebu 11. marca. Trgovci iz Splita so pokupili skoro vso živino za izvoz v Grčijo. Cene so bile naslednje: voli 4.25—5.50 Din, bikli 3.50—4, krave za klobase 2.25—2.50, klavne krave 3—4.50, junice in junci po 3—5.25 Din 1 kg žive teže. Po Hrvaškem so začeli v zadnjem času razglašati, da inozemski trgovci ne bodo kupovali naše živine, a so bile te govorice le izmišljotina. Inozemci so kupovali brez obotavljanja živino po zvišanih cenah. V Stubici je bilo kupljenih 6 vagonov živine. Veliko živine so kupili inozemci v Bjelovaru in v Dugem selu.